

PEDAGOGIK JARAYONLARNI AMALGA OSHIRISHDA AXBOROT-KOMMUNIKATSION TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI ANDIJON DAVLAT UNIVERSITETI

Arabbayev Arobidin Xusnidinovich

Annotatsiya: Maqolada pedagogik jarayonlarni amalga oshirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'ri, AKT sohasidagi o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasi va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda o'quv jarayonini tashkil etish samaradorligi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: AKT, axborot madaniyati, kompetentsiya, kasbiy kompetentsiya, o'quv jarayoni, fikr-mulohaza

Bugungi kunda axborot texnologiyalari jamiyat taraqqiyotining turli sohalariga jadallik bilan kirib bormoqda va ularning rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Bunday texnologiyalarning ta'siri odamlarning hayot, ta'lim va mehnatdagi ijtimoiy muammolarini hal qilishda muhim omil bo'ldi. O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan izchil islohotlar yuksak bilimli, barkamol avlodni tarbiyalashga qaratilgan bo'lib, bunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari muhim o'rin tutadi.

Bo'lajak o'qituvchilar axborot madaniyatiga ega bo'lishi kerak. Axborot madaniyati - bu insonning murakkab tarkibiy sifati bo'lib, u insonparvarlik g'oyalari, qiymat-semantik yo'nalishlar, shaxsiy pozitsiyalar va shaxsiy xususiyatlar, o'zaro munosabatlarni tushunishning universal usullari, ishbilarmonlik munosabatlarining tartiblangan to'plamidir. Amalga oshirishda namoyon bo'ladi. atrof-muhit va ma'lumotlarga asoslangan holda insonning yangi turmush tarziga yaxlit tayyorligini belgilaydi .

AKT sohasida o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish o'qituvchilar tayyorlashning eng murakkab muammolaridan biridir. Ayniqsa, ta'limni modernizatsiya qilish bilan bog'liq islohotlarning hozirgi bosqichida kasbiy pedagogik faoliyatga moslashish muammosi tobora oydinlashib bormoqda. Bu bo'lajak o'qituvchilarni amaliy, psixologik, uslubiy, tadqiqot turlari bilan boyitadi, shuningdek, o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantiradi.

Kasbiy kompetentsiya diagnostikasi. Kasbiy rivojlanishning muhim xususiyatlari diagnostik, kommunikativ, boshqaruv va proyektiv o'quv guruhlari bo'lishi kerak.

Jahon ommaviy kommunikatsiyalar jamiyati rivojlanishining hozirgi bosqichi axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) jadal rivojlanishi bilan tavsiflanadi, ular inson faoliyatining ko'plab sohalarida, jumladan, pedagogikada ham qo'llaniladi. Ta'limni axborotlashtirish alohida ahamiyatga ega bo'lib, biz ta'lim

sohasini metodik, texnologik va ilmiy-pedagogik, o'quv-uslubiy ishlanmalar va ulardan maqbul foydalanish amaliyotini ta'minlashning maqsadli tashkil etilgan jarayoni sifatida qaraymiz. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining imkoniyatlari qulay va sog'lom sharoitlarda qo'llanilishi kerak.

Ta'limni axborotlashtirishning asosiy yo'nalishlaridan biri jamiyatni axborotlashtirish sharoitida o'quvchilarning intellektual salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan uslubiy o'qitish tizimini takomillashtirishda AKT vositalaridan foydalanish; ta'lim maqsadlarida axborot faoliyati va axborot o'zaro ta'sirini amalga oshirish; ta'limni boshqarish, shu jumladan mahalliy va global kompyuter tarmoqlari nuqtai nazaridan; kompyuter testlari asosida talabalarning bilim olish natijalarining psixologik-pedagogik diagnostikasi. AKTdan foydalanish ularning uzluksiz texnik va texnologik rivojlanishi, shuningdek, ta'limni axborotlashtirishning nazariy asoslarini ishlab chiqish sharoitida amalga oshiriladi, bu esa kadrlar tayyorlash va uzluksiz ta'limga bo'lgan ehtiyojni oldindan belgilab beradi, o'qituvchilarni tizimli ravishda o'qitishni amalga oshirishga qaratilgan. Pedagogik faoliyatda AKT.

Endilikda ta'limda yangi va rivojlanayotgan texnologiyalarning innovatsion imkoniyatlaridan keng foydalanishimiz zarur. Biz yangi texnologiyalardan tayyor yechimlarni kutmasdan, o'qituvchilarning ehtiyojlaridan kelib chiqib, ushbu texnologiyalarning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishimiz kerak. Bugungi kunda umumta'lim maktablarimiz tizimli va sifatli axborot manbasini kutmoqda va bu, albatta, tabiiy jarayon. Ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali va tizimli foydalanish, umumta'lim maktablari uchun yaratilgan yangi avlod darsliklari, o'quv qo'llanmalari va vositalarini muntazam joriy etish ta'lim sifati va samaradorligini oshirishi tabiiy.

O'quv jarayoni, eng avvalo, axborot almashish jarayonidir. O'qituvchi bilimlarni talabaga o'tkazadi va o'z navbatida bilim qanday o'rganilganligi haqida fikr bildirish uchun fikr-mulohaza shaklida fikr-mulohazalarni oladi. Bu ma'lumotlar o'quvchilarning diqqat bilan o'tirishi, o'qituvchiga qarash va yuz ifodalarida aks etadi. Agar fikr-mulohaza bo'lmaganida, o'qituvchi o'quvchilar ma'lumotni qanday qabul qilishini bilmas edi. Teskari aloqa o'qituvchiga nutqini davom ettirish yoki to'xtatib turish, ish turini o'zgartirish va umuman tuzatish imkonini beradi.

O'qitishning zamonaviy usullari va axborot texnologiyalaridan foydalanmasdan turib o'qituvchi o'z kasbiy faoliyatida samarali natijalarga erisha olmaydi. Lekin o'qitishning maqsad va mazmunini, uslub va vositalarini hamda tashkiliy shakllarini to'g'ri tanlash muhim ahamiyatga ega. Axborot texnologiyalari darslarining qulayligi shundaki, ular o'quvchilarga materialni o'zlashtirish jarayonida doimiy ravishda nazorat qilish, nazorat qilish va zarur hollarda tuzatishlar kiritish imkonini beradi. Shu bois axborot texnologiyalariga asoslangan darslarga qiziqish, o'z-o'zini boshqarish,

yangi bilim olishga intilish dars oxirigacha saqlanib qoladi. Bunday darslarda o'quvchilarda bilim olishga rag'bat paydo bo'ladi [4].

Ta'lim tizimi oldida o'quvchilarning keng doirasi uchun ma'lumotlarni qidirish va qayta ishlash madaniyatini oshirish va shakllantirish vazifasi turibdi. O'qituvchi bolalarni xabardor qilish jarayoniga tarbiyaviy va pedagogik ta'sir ko'rsatadi. Bu jarayon rivojlanib borgani sari o'qituvchi ko'proq ustoz, ta'lim jarayonining boshqaruvchisiga aylanadi. O'qituvchi, axborot egasi, tarqatuvchi funktsiyalarini axborot texnologiyalariga topshiradi. O'qituvchi barcha fanlar bo'yicha axborotni qabul qilish va qayta ishlash imkoniyatiga ega bo'lishi uchun axborot olamidagi yangi qoidalarni o'rganishi kerak bo'ladi. Ta'limda o'qitish va bilim olish usullari nutq, so'z, tovushlar, eng avvalo, bo'limlar, shakllar, ranglar, ko'rgazmali tasvirlar yordamida o'qitish usullari bilan bog'liq. Shunday qilib, ta'lim muassasalarida pedagogik jarayonlar samaradorligini oshirish maqsadida qo'llanilayotgan innovatsiyalar asosida o'quvchilar bilim, zamonaviy metodlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini o'zlashtirmoqda, o'qituvchilarning intellektual qobiliyatlari va bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirilganlik darajasi aniqlanmoqda. pedagogik mahorat va kasbiy qobiliyatlarni rivojlantirish darajalarining o'sishi.

Xulosa

Shuni aytishimiz mumkinki bugungi kunda umumta'lim maktablarimiz tizimli va sifatli axborot manbasini kutmoqda va bu, albatta, tabiiy jarayon. Ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali va tizimli foydalanish, umumta'lim maktablari uchun yaratilgan yangi avlod darsliklari, o'quv qo'llanmalari va vositalarini muntazam joriy etish ta'lim sifati va samaradorligini oshirishi tabiiy. Endilikda ta'limda yangi va rivojlanayotgan texnologiyalarning innovatsion imkoniyatlaridan keng foydalanishimiz zarur. Biz yangi texnologiyalardan tayyor yechimlarni kutmasdan, o'qituvchilarning ehtiyojlaridan kelib chiqib, ushbu texnologiyalarning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishimiz kerak.

Axborot madaniyati - bu insonning murakkab tarkibiy sifati bo'lib, u insonparvarlik g'oyalari, qiymat-semantik yo'nalishlar, shaxsiy pozitsiyalar va shaxsiy xususiyatlar, o'zaro munosabatlarni tushunishning universal usullari, ishbilarmonlik munosabatlarining tartiblangan to'plamidir. Amalga oshirishda namoyon bo'ladi. Atrof-muhit va ma'lumotlarga asoslangan holda insonning yangi turmush tarziga yaxlit tayyorligini belgilaydi .

Bo'lajak o'qituvchilar axborot madaniyatiga ega bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan izchil islohotlar yuksak bilimli, barkamol avlodni tarbiyalashga qaratilgan bo'lib, bunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari muhim o'rin tutadi.

Adabiyotlar ro`yhati

1. Abdunabievich, O. I. Bo'lajak o'qituvchilarda virtual haqiqatga mas'uliyatli munosabatni rivojlantirish uchun pedagogik shart-sharoitlarni takomillashtirish [Elektron resurs]. / O. I. Abdunabievich. // Fan va ta'lim byulleteni. – № 21–1 (99), 2020, – Kiritilgan: oktabr. 11, 2021 yil. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovershenstvovanie-pedagogicheskikh-usloviy-razvitiya-otvetstvennogo-otnosheniya-k-virtualnoy-realnosti-u-buduschih-uchiteley> (kirish sanasi: 12/22) /2021).
2. Abdumannopov, M. I. Zamonaviy o'qituvchining kompetentlik modeli va uni rivojlantirish algoritmi [Matn]. / M. I. Abdumannopov, S. K. Shamsitdinov, R. O. Jonibekov. // Talabalar byulleteni: elektron. ilmiy jurnal, 2020. - No 20(118).
3. O. I. A. va boshqalar, “BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARDA VIRTUAL TA’LIMGGA MAS’ULOTLI MUNOSABATNI RIVOJLANTIRISH UCHUN PEDAGOGIK SHARTLARNI TAKMONLASH”. [Matn]. // Psixologiya va ta'lim jurnali, jild. 58, yo'q. 1, bet. 4035–4041, yanvar. 2021, doi: 10.17762/PAE.V58I1.1445.
4. Abdunabievich, O. I. (2020). Bo'lajak pedagoglarda virtual o'qitishga mas'uliyatli munosabat [Matn]. // Ta'lim fanlari bo'yicha Yevropa tadqiqot va mulohaza jurnali, 8(12).